

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

**РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

**на тему: «Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства
(на прикладі ТОВ «ГАЛЛОН»)»**

Виконавець:

студент ЦЗВФН

Трибой Руслан Юрійович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Кічук Надія Вячеславівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

ВСТУП

Актуальність теми. Адаптація господарюючих суб'єктів до економічного розвитку — багатофакторний процес, що вимагає використання складних методів організації виробництва і виважених управлінських рішень. Зараз в центрі уваги знаходяться питання реформування підприємств та дослідження шляхів їх розвитку, тобто в умовах відносно сформованого ринкового середовища актуалізуються потреби підвищення якості стратегічного планування на підприємстві. У господарській практиці діяльності підприємства може бути запропонована велика кількість стратегічних альтернатив розвитку і зростання фірм в умовах ринку. Однією з таких альтернатив є розширення сфери діяльності підприємства, або диверсифікація. Теоретико-методологічні аспекти диверсифікації досліджувалися такими українськими вченими, як В.М. Дереза [5], О.В. Зоренко [7], М.Д. Корінко [8], С.М. Попова [10], О.О. Цогла [17] та ін.. У зарубіжній економічній науці проблемам диверсифікації діяльності підприємств присвячено праці І. Ансоффа [1], П. Вараджа [20], М. Горта [18], М. Портера [19], В. Раманьяма [20], А.Дж. Стріклєнда [16], А.А. Томпсона [16] та ін. Нині, необхідним є здатність підприємства швидко адаптуватися до змін кон'юнктури ринку, залишаючи не вигідні й захоплюючи нові, перспективніші ринкові ніші. Одним із інструментів, пов'язаних з постійною адаптацією підприємства до умов зовнішнього середовища, є диверсифікація його діяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою написання дипломної роботи є визначення доцільності розширення діяльності ТОВ «ГАЛЛОН» за рахунок введення нових послуг та проведення економічного обґрунтування ефективності цих заходів.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- з'ясувати сутність та роль розширення сфери діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання;
- визначити особливості стратегії розширення сфери діяльності підприємства та її основні мотиви і причини;
- надати загальну характеристику діяльності ТОВ «ГАЛЛОН»;
- провести аналіз виробничої діяльності підприємства ТОВ «ГАЛЛОН»;
- проаналізувати внутрішнє середовище та зовнішнє оточення підприємства ТОВ «ГАЛЛОН»;
- провести економічне обґрунтування розширення діяльності ТОВ «ГАЛЛОН»;
- здійснити економічне обґрунтування витрат щодо розширення сфери діяльності підприємства;
- розрахувати та проаналізувати показники ефективності проекту.

Об'єктом дослідження виступає процес розширення діяльності підприємства сфери послуг на прикладі ТОВ «ГАЛЛОН».

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та прикладні аспекти розширення сфери діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. У дипломній роботі були застосовані такі методи дослідження: індукції та дедукції, аналізу та синтезу, метод для аналізу ринку, методи статистичної обробки даних, метод коефіцієнтів та аналізу фінансового стану підприємства та інші. Для обробки інформації використовувались програми Microsoft Word та Project Expert з метою обґрунтування доцільності реалізації запропонованих проектних заходів щодо розвитку підприємства.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації та монографічні видання вітчизняних вчених, нормативно-законодавчі акти України, офіційні статистичні матеріали, матеріали наукових досліджень, періодичні видання, звіти та аналітичні матеріали підприємства та ін.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань) та 3 додатків. Загальний обсяг роботи становить 89 сторінок. Основний зміст викладено на 84 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 12 рисунків. Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено публікацію Трибой Р.Ю., Кічук Н.В. «Управління диверсифікацією діяльності підприємства».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти розширення сфери діяльності підприємства**» досліджено поняття підприємства, основні види його розвитку. Діяльність підприємства на споживчому ринку направлена на досягнення певних стратегічних цілей і тактичних задач, які дозволяють забезпечити ефективну господарську діяльність, виживання і його конкурентоспроможність на ринку. Визначення конкретного варіанта стратегії розвитку підприємницької діяльності та засобів його реалізації — досить складна проблема наукового прогнозування. Вона органічно пов'язана з пошуком нових імпульсів активізації технологічного оновлення та розвитку, з особливостями внутрішніх накопичень і залученням зовнішніх засобів для інвестицій та інновацій у виробничий процес. Найбільш точним є визначення розширення сфери діяльності підприємства, тобто диверсифікації як процесу розвитку діяльності підприємства, пов'язаного із збільшенням діапазону видів та проникненням в нові сфери діяльності, освоєнням нових виробництв, розширенням асортименту товару, що включає не тільки диверсифікацію товарних груп, але й розповсюдження підприємницької діяльності на нові та не пов'язані з основними видами діяльності фірми.

Розглянуті основні чинники, що сприяють застосуванню стратегії диверсифікації на підприємстві. Визначені основні форми диверсифікації виробництва при формуванні стратегії розвитку підприємства.

У другому розділі «**Економічний аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «ГАЛЛОН»**» було проаналізовано особливості внутрішнього стану підприємства в розрізі показників оцінки його фінансового стану та рівня рентабельності; проведено діагностику зовнішнього середовища та його функціонування, досліджені показники ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості підприємства. Чистий прибуток 2018 році склав 1748,7 тис. грн., та

збільшився порівняно з 2016 роком на 94,7%. Чистий дохід від реалізації продукції в 2018 році становить 4674,8 тис. грн, що більше від 2016 року на 52%. Коефіцієнти ліквідності, ділової активності та фінансової стійкості в межах нормативних значень, а отже, підприємство «ГАЛЛОН» є підприємством що розвивається, а отже і рівень послуг його зростає. Оцінка ринкових чинників дозволили оцінити місце (позицію підприємства на ринку послуг Одеської області. Проаналізовано ринок послуг з обслуговування газового обладнання Одеської області. Наведені основні підприємства галузі - конкуренти підприємства «ГАЛЛОН».

У третьому розділі *«Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства ТОВ «ГАЛЛОН»»* було проаналізовано можливість реалізації стратегії розширення сфери діяльності ТОВ «ГАЛЛОН». У розділі застосовано такі основні інструменти щодо визначення конкурентної позиції підприємства, як SWOT-аналіз, аналіз «5 чинників» за М. Портером для підприємства «ГАЛЛОН». Дані дослідження допомогли дійти висновків щодо можливостей, загроз, сильних та слабких сторін підприємства, визначити вплив зовнішнього оточення на конкурентоспроможність підприємства. Дослідити вплив постачальників, покупців на формування конкурентоспроможності підприємства «ГАЛЛОН». Виділена стратегія розширення сфери діяльності підприємства як стратегія, що забезпечить розвиток, прибутковість та зростання для ТОВ «ГАЛЛОН». Підприємству запропонована стратегія розширення його діяльності шляхом створення цеху із виробництва труб, що будуть використані при ремонтних та будівельних роботах, які виконує ТОВ «ГАЛЛОН». Економічне обґрунтування доцільності запровадження обраних для розгляду заходів свідчить про можливість отримання підприємством додаткового прибутку. Згідно розрахунків $NPV(>0)$ складає 2 045 529 грн., $PI (>1)$ складає 3,99, та PB склав 8 міс.. Розрахунки показали, що впровадження даного заходу є доцільним та ефективним.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного у дипломній роботі дослідження дозволяють зробити такі висновки.

1. В дипломній роботі розглянуто сутність термінів “підприємство” та “розвиток підприємства”, «розширення сфери діяльності підприємства» як одна із провідних стратегій його розвитку. Представлені основні види розвитку підприємства та основні типи розширення його діяльності. Диверсифікація підприємства є однією з найважливіших та найперспективніших стратегій, використання якої дозволяє підприємствам вводити інновації у виробництво, покращувати якість продуктів та послуг, створювати нові послуги, які найліпше задовольняють потреби споживачів.
2. Визначено особливості стратегії розширення сфери діяльності підприємства. А отже, розширення сфери діяльності підприємства являє собою стратегію розвитку підприємства, яка знаходить своє вираження в розширенні номенклатури та асортименту продукції, освоєнні нових ринків збуту, будучи,

- таким чином, інструментом для зниження ризиків та підвищення конкурентоспроможності.
3. Надано загальну характеристику діяльності ТОВ «ГАЛЛОН». Підприємство «ГАЛЛОН» - одне із провідних у сфері послуг з обслуговування газового обладнання та будівельних робіт пов'язаних з газопостачанням. Підприємство виконує наступний ряд робіт: зварювальні роботи; роботи із застосуванням ручних електроінструментів; технічне обслуговування обладнання, пов'язаного з використанням небезпечних речовин. Підприємство використовує найсучасніше обладнання, що робить процес проведення газу безпечним, точним та швидким.
  1. Проведено аналіз виробничої діяльності ТОВ «ГАЛЛОН». Аналіз основних господарсько-фінансових показників довів, що у цілому підприємство працювало досить стабільно, хоч і з не великими змінами в показниках. Протягом усього періоду характеризується стабільними результатами. Чистий прибуток 2018 році склав 1748,7 тис. грн., та збільшився порівняно з 2016 роком на 94,7%. Чистий дохід від реалізації продукції в 2018 році становить 4674,8 тис.грн, що більше від 2016 року на 52%. Коефіцієнти ліквідності, ділової активності та фінансової стійкості в межах нормативних значень, а отже, підприємство «ГАЛЛОН» є підприємством що розвивається, а отже і рівень послуг його зростає.
  4. Досліджені основні чинники мікро і макро середовища, що впливають на роботу підприємства, визначені основні постачальники та партнери підприємства ТОВ «ГАЛЛОН». Проведений аналіз «5-ти чинників» за моделлю М. Портера для визначення впливу постачальників, конкурентів, клієнтів та якості послуг для ТОВ «ГАЛЛОН». Основними конкурентами підприємства є: АТ «Одесагаз», ТОВ «Газдіагностика», ТОВ «Газтранзит», Концерн «Одеса-Агрогаз», ТОВ «Одесінтерм», ТОВ «Спецмонтаж», ТОВ «Стандарт-інжиніринг», виробничо-будівельна компанія «Теплогазострой».
  5. Застосовано SWOT-аналіз для визначення сильних та слабких сторін підприємства, означено загрози та можливості. До сильних сторін підприємства належать: стабільні зв'язки з основними споживачами; налагоджена система постачання сировини та комплектуючих; перспективність та динамічність політики, що її проводить керівництво підприємства «ГАЛЛОН». До загроз можна віднести: появу сильних зовнішніх конкурентів; погіршення зовнішньої кон'юнктури ринку; внутрішньоекономічні ускладнення в Україні; SWOT-аналіз надав можливість формулювання більш чітких рекомендацій щодо формування подальшої стратегії підприємства «ГАЛЛОН».
  6. Сформувавши початкові витрати на запровадження стратегії розвитку будівельної компанії у розмірі 733 616,00 грн, було активізовано пошук коштів для їхнього фінансування. Засновниками проекту стратегії розширення внесено у статутний капітал 233 616 грн., позикові кошти – 500 000 грн. Для отримання позики було обрано фінансову установу «Райффайзен Банк

- «Аваль»», що надає послуги комерційним установам на різних умовах. Ставка кредиту складе 16% річних.
7. Для підприємства «ГАЛЛОН» нами була наведена доцільність застосування такої стратегії як розширення сфери його діяльності, а саме: створення цеху із виробництва оцинкованих та нержавіючих труб, які дуже часто затребувані для робіт з облаштування вентиляційних каналів, як у багатоповерхових так і в одноповерхових будинках. Тобто, ми пропонуємо введення такої нової послуги як : виробництво труб оцинкованих діаметру 150, 200 мм, та труб з нержавіючої сталі діаметром 75, 190 мм. Відповідно до споживчого попиту, що має підприємство «ГАЛЛОН» на сьогоднішній день.
  8. Для визначення доцільності впровадження обраного заходу були проведені розрахунки чистої поточної вартості (NPV), періоду окупності (PP) та індексу прибутковості (PI). Згідно розрахунків NPV(>0) складає 2 045 529 грн., PI (>1) складає 3,99, та РВ склав 8 міс.. Розрахунки показали, що впровадження даного заходу є доцільним та ефективним.

АНОТАЦІЯ

Трибой Р.Ю. , «Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «ГАЛЛОН»)»,

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», за освітньою програмою професійного спрямування, «Економіка, планування та управління бізнесом», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес формування стратегії розвитку підприємства ТОВ «ГАЛЛОН».

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності поняття «підприємство» та його розвиток, місце розвитку стратегії диверсифікації у системі стратегій підприємства, розглянуті основні чинники та види диверсифікації підприємства.

Проаналізовано особливості внутрішнього стану підприємства в розрізі показників оцінки його фінансового стану та рівня рентабельності; проведено діагностику фінансово-господарських показників діяльності підприємства. Запропоновано стратегію розширення сфери діяльності підприємства шляхом створення цеху із виробництва матеріалів, що найчастіше використовуються в діяльності ТОВ «ГАЛЛОН». Проведено економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства. Спрогнозовано прибуток від створення нового цеху. Проведено оцінку економічної ефективності проекту. Проаналізовані можливі ризики та запропоновані заходи щодо їх мінімізації.

Ключові слова: підприємство, види стратегій підприємств, розширення сфери діяльності підприємства, фінансовий стан підприємства, ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість, прибутковість економічна ефективність.

ANNOTATION

Truboy R.Y. , "Economic substantiation of expansion of sphere of activity of the enterprise (on the example of LLC "GALLON ")",

Thesis for a master's degree in specialty 076 "Entrepreneurship, trade and exchange activities", under the master's program "Economics, planning and business management", Odessa National University of Economics, Odessa, 2020

Thesis consists of three chapters. The object of research - the process of forming the development strategy of the company LLC "GALLON".

Thesis deals with theoretical aspects of the essence of the concept of "enterprise" and its development, the place of development of diversification strategy in the system of enterprise strategies, the main factors and types of enterprise diversification.

Author analysis the peculiarities of the internal state of the enterprise in the context of indicators of assessment of its financial condition and level of profitability. Diagnostics of financial and economic indicators of enterprise activity is carried out. The strategy of expansion of the sphere of activity of the enterprise by creation of shop on production of the materials most often used in activity of enterprise is offered. The economic substantiation of expansion of sphere of activity of the enterprise is carried out. Profits from the creation of a new department are projected. An assessment of the economic efficiency of the project is made. Possible risks are analyzed and measures to minimize them are proposed.

Key words: enterprise, type of strategy of enterprises, expansion of the sphere of activity of the enterprise, financial state of the enterprise, efficiency, profitability, financial efficiency, profitability.